

Charles Dickens

Ɖen Kerstlied

Een Kerstlied in Proza

Feitelijk

Een spookverhaal over
Kerstmis

Het eerste couplet: Marley's geest

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: Marley was dood. Daarover bestond geen enkele twijfel. Zijn overlijdensakte was getekend door de priester, de secretaris, de begrafenisondernemer en door de eerste rouwdrager. Scrooge ondertekende de akte eveneens en zijn naam stond bij de Beurs garant voor alles waar hij zijn handtekening maar onder wilde zetten. De oude Marley was zo dood als een deurnagel.

Kijk, ik wil niet zeggen dat ik uit eigen ervaring weet wat er nu zo bijzonder doods is aan een deurnagel. Ik zou zelf geneigd zijn om een doodskistnagel als het meest doodse stuk ijzerwaren in de handel te beschouwen. Maar in deze uitdrukking schuilt de wijsheid van onze voorouders en mijn ongewijde handen gaan die niet overhoop gooien, anders is het gedaan met dit land. U zult me daarom toestaan dat ik nadrukkelijk herhaal dat Marley zo dood als een deurnagel was.

Wist Scrooge dat hij dood was? Natuurlijk wist hij dat. Hoe kon het ook anders? Scrooge en hij waren partners gedurende ik weet niet hoeveel jaren. Scrooge was zijn enige executeur¹, zijn enige administrateur, zijn enige cessionaris², zijn enige erfgenaam, zijn enige vriend en de enige die rouwde. En zelfs Scrooge was niet zo verschrikkelijk uit het veld geslagen door de treurige gebeurtenis; hij toonde zich op de dag van de begrafenis een uitstekend zakenman door deze te vieren met het sluiten van een uiterst voordelige overeenkomst.

Het noemen van Marley's begrafenis brengt me terug naar het punt waar ik begonnen ben. Het lijkt geen twijfel dat Marley dood was. Dit moet glashelder zijn, anders kan er niets wonderbaarlijks komen uit het verhaal dat ik ga vertellen. Als we niet zeker wisten dat Hamlets vader gestorven was voordat het toneelstuk begon, dan zou zijn nachtelijke wandelingetje in de oostenwind lang zo vreemd niet zijn geweest. Hij had dan iedere willekeurige man van middelbare leeftijd kunnen zijn, die onbezonnen in het donker naar buiten zou zijn gegaan, om op een winderige plek – laten we zeggen: het kerkhof van de Sint-Pauluskathedraal – de zwakke geest van zijn zoon te verbazen.

Scrooge had nooit de moeite genomen om de naam van de oude Marley over te schilderen. Daarom stond er, nog jaren later, boven de deur van de zaak: Scrooge en Marley. De firma stond ook bekend als Scrooge en Marley. Soms spraken mensen, die nieuw in het vak waren, Scrooge met Scrooge aan en soms met Marley, maar hij reageerde op beide namen. Voor hem was het allemaal één pot nat.

Oh, maar hij was een uitbouter, die Scrooge! Een knijpende, wringende, schrapende, graaiende, hebzuchtige, oude zondaar! Zo hard en zo scherp als vuursteen, waarvan de vonken nooit tot een warm vuur zouden uitgroeien. Hij was stiekem, zelfgenoegzaam en zo gesloten als een oester. Zijn inwendige kou bevroor zijn oude gelaatstreken, doorbeet zijn scherpe neus, verschrompelde zijn wangen en verstijfde zijn gang. Het maakte zijn ogen rood, zijn dunne lippen blauw en gaf zijn snerpende stem een bijtende klank. Op zijn hoofd,

---

¹ De executeur is degene die verantwoordelijk is voor de afwikkeling van de erfenis.

² Degene die alle verzekeringen en dergelijke overneemt.

zijn wenkbrauwen en op zijn ongeschoren kin lag een laag ijzige rijp. Hij droeg zijn vriestemperatuur altijd met zich mee. Tijdens de hondsdagen³ maakte Scrooge zijn kantoor ijskoud en met Kerstmis liet hij die kou geen graad ontdooien.

Hitte en kou hadden weinig invloed op Scrooge. Warmte kon hem niet verwarmen en winterweer kon hem niet doen kleumen. Geen wind was guurder dan hijzelf, geen vallende sneeuw ging meer op haar doel af, geen striemende regen was dover voor elke smeekbede. Slecht weer had geen vat op hem. De zwaarste regen, sneeuw, hagel en ijzel konden zich erop beroemen slechts één ding op hem voor te hebben: ze waren vrijgevig en Scrooge was dat nooit.

Op straat hield niemand hem ooit staande, om hem vervolgens opgewekt te vragen: 'Mijn beste Scrooge, hoe gaat het? Wanneer komt u weer eens bij me langs?' Bedelaars smeekten hem nooit om een kleinigheid, kinderen vroegen hem nooit hoe laat het was. Geen man of vrouw had ooit in zijn hele leven Scrooge de weg gevraagd naar die en die plek. Zelfs blindengeleidehonden schenen hem te kennen en trokken, wanneer ze hem zagen aankomen, hun eigenaren naar doorgangen en portieken en kwispelden met hun staarten alsof ze wilden zeggen: 'Helemaal geen ogen hebben, is beter dan een boos oog hebben, blinde meester!'

Maar wat kon Scrooge dit schelen? Dit was precies zoals hij het wenste; zijn weg te gaan langs de zijlijn van de drukke paden van het leven, daarbij iedere vorm van menselijk medeleven schuwend. Volgens hen die hem kenden, was dat het enige wat Scrooge verlangde.

Op zekere dag – eigenlijk op een van de fijnste dagen in het jaar: de dag van Kerstavond – was de oude Scrooge druk bezig in zijn kantoor. Het weer was guur en bijtend koud en mistig bovendien. Buiten in de steeg kon hij de mensen horen: hun piepende ademhaling in en uit, terwijl ze hun handen om hun borst sloegen; en hun voeten die ze op de stoep probeerden warm te stampen. De stadsklokken hadden nog maar net drie uur geslagen maar het was al helemaal donker. Het was de hele dag niet echt licht geweest. Kaarsen flakkerden achter de ramen van de omliggende kantoren als roodachtige vegen op de haast tastbare bruine lucht. De mist drong binnen door iedere kier en ieder sleutelgat en was zo dicht dat, hoewel de steeg een van de smalste was, de huizen aan de overkant slechts schimmen leken. Bij het zien neerslaan van de smoezelige wolk, die alles verduisterde, zou men kunnen denken dat de natuur hier vlakbij haar verblijf had en op grote schaal aan het brouwen was geslagen.

De deur van Scrooge's kantoor stond open, zodat hij zijn klerk in de gaten kon houden, die wat verderop in een troosteloos, klein hokje met de hand brieven aan het kopiëren was. Bij Scrooge brandde al een heel klein vuurtje, maar het vuur van de klerk was zelfs nog een stuk kleiner dan dat, zodat het leek alsof er slechts één kooltje lag. Maar hij kon het niet aanvullen, want Scrooge hield de kolenkit in zijn eigen kamer. En als de klerk daar met de schop naar binnen zou gaan, zou hij vast en zeker zijn werkgever horen

---

³ De dagen van omstreeks 20 juli tot rond 20 augustus (de heetste dagen van de zomer) worden de hondsdagen genoemd.

voorspellen dat, wanneer dit zo doorging, het noodzakelijk zou zijn dat hun wegen zich zouden scheiden. Daarom sloeg de klerk zijn witte das om en probeerde zich te warmen aan de kaars, waar hij jammerlijk in faalde, omdat hij nou eenmaal geen man was met een sterke verbeeldingskracht.

‘Een vrolijk Kerstfeest, oom! En God zegene u!’ riep een opgewekte stem. Het was Scrooge’s neef, die zo vlug was binnengekomen, dat zijn stem het eerste was wat Scrooge op zijn aanwezigheid attent maakte.

‘Bah!’ zei Scrooge. ‘Onzin!’

Hij had zo gehaast door de mist en de vrieskou gelopen, deze neef van Scrooge, dat hij nu helemaal warm was en gloeide. Zijn gezicht was blozend en knap, zijn ogen fonkelden en zijn adem dampte.

‘Kerstmis onzin, oom?’ vroeg Scrooge’s neef. ‘Dat meent u toch zeker niet?’

‘Dat meen ik wel,’ zei Scrooge. ‘Vrolijk Kerstfeest! Welk recht heb jij om vrolijk te zijn? Welke reden heb je om vrolijk te zijn? Je bent arm genoeg.’

‘Kom nou,’ antwoordde de neef opgewekt. ‘Welk recht heeft u om zo somber te zijn? Welke reden heeft u om zo zwartgallig te zijn? U bent rijk genoeg.’

Scrooge had zo snel geen beter antwoord klaar en herhaalde ‘Bah’, en liet daar meteen op volgen: ‘Onzin!’

‘Wees nou niet zo prikkelbaar, oom,’ zei de neef.

‘Hoe kan ik anders,’ reageerde de oom, ‘als ik in deze wereld vol idioten moet leven? Vrolijk Kerstfeest! Weg met dat vrolijke Kerstfeest. Wat is de kersttijd voor jou, behalve dat het een tijd is om rekeningen te betalen zonder geld? Een tijd om te ontdekken dat je weer een jaar ouder bent, maar nog geen uur rijker? Een tijd om de grootboeken op te maken en iedere post die erin staat, een dozijn maanden lang, als een dreiging te zien? Als ik mijn zin kreeg,’ vervolgde Scrooge verontwaardigd, ‘dan zou iedere idioot die rondloopt met dat vrolijk Kerstfeest op zijn lippen, gekookt worden in zijn eigen pudding en begraven worden met een hulsttak door zijn hart. Zo zou het moeten zijn en niet anders!’

‘Oom!’ vermaande de neef.

‘Neef!’ antwoordde de oom streng. ‘Vier jij het Kerstfeest op jouw manier en laat mij het op mijn manier vieren.’

‘Vieren?’ antwoordde Scrooge’s neef. ‘Maar u viert het niet.’

‘Laat mij het dan negeren,’ zei Scrooge. ‘Dat het jou maar veel geluk mag brengen. Net zo veel als het je altijd al gebracht heeft!’

‘Ik heb heel veel goede dingen mogen ontvangen, maar ik durf rustig te zeggen dat ik daarvoor nooit iemand heb hoeven uitbuiten,’ antwoordde de neef. ‘En daar valt Kerstmis ook onder. Maar ik ben er zeker van dat ik de kersttijd – afgezien van de eerbied die in de heilige naam en herkomst schuilt en voor zover iets dat bij Kerstmis hoort daarvan afgescheiden kan worden – altijd heb gezien als een fijne tijd: een vriendelijke, vergevingsgezinde, liefdadige, prettige tijd. De enige tijd die ik ken in dit lange kalenderjaar, waarin mannen en vrouwen, alsof het zo is afgesproken, hun gesloten harten openen en aan mensen van een lagere afkomst denken, alsof ze waarlijk reisgenoten naar het graf zijn en

niet een ander soort schepselen met andere bestemmingen. En daarom, oom, hoewel het nooit ook maar een beetje goud of zilver in mijn zak gebracht heeft, geloof ik dat de kersttijd mij goed heeft gedaan en me goed zal blijven doen en daarom zeg ik: God zegene Kerstmis!’

De klerk in zijn kleine hokje applaudisseerde als vanzelf. Doordat hij zich meteen realiseerde hoe ongepast dit was, pookte hij het vuurtje maar op, waardoor het laatste zwakke vonkje voorgoed doofde.

‘Als ik nog één geluid van jou hoor,’ zei Scrooge, ‘dan kun je Kerstmis vieren met het verlies van je baan.’ Hij wendde zich weer tot zijn neef en zei: ‘Je bent nogal een vurig redenaar. Je zou de politiek in moeten gaan.’

‘Niet zo boos zijn, oom. Toe, kom morgen bij ons eten.’

Scrooge antwoordde dat hij hem liever ergens naartoe zag lopen. Inderdaad, dat zei hij echt. Hij gebruikte de hele lengte van de uitdrukking en zei dat hij hem graag in dat uiteinde zag.

‘Maar waarom?’ vroeg Scrooge’s neef geschokt. ‘Waarom?’

‘Waarom ben je getrouwd?’ vroeg Scrooge.

‘Omdat ik verliefd werd.’

‘Omdat ik verliefd werd!’ gruwde Scrooge, alsof dat het enige in de wereld was wat nog belachelijker was dan een vrolijk Kerstfeest. ‘Goedemiddag!’

‘Kom nou, oom, voordat ik getrouwd was, hebt u mij ook nooit opgezocht. Waarom geeft u nu dit als reden om niet te komen?’

‘Goedemiddag,’ zei Scrooge.

‘Ik wil niets van u en ik vraag u nergens om. Waarom kunnen we geen vrienden zijn?’

‘Goedemiddag,’ zei Scrooge.

‘Het spijt me, uit de grond van mijn hart, dat u zo vastberaden bent. We hebben nooit woorden met elkaar gehad. Maar ik heb mijn best gedaan, met de kerstgedachte in mijn achterhoofd, en ik houd mijn kersthumeur tot het laatst vast. Dus wens ik u een vrolijk Kerstfeest, oom!’

‘Goedemiddag,’ zei Scrooge.

‘En een gelukkig Nieuwjaar!’

‘Goedemiddag,’ zei Scrooge.

Ondanks alles verliet zijn neef de kamer zonder een onvertogen woord. Bij de voordeur stopte hij even om de wens van de dag tot de klerk te richten, die, zo koud als hij was, toch warmer was dan Scrooge, want hij groette hem hartelijk terug.

‘Daar heb je er nog zo één,’ bromde Scrooge, die hen gehoord had. ‘Mijn klerk die het, met vijftien shillings per week en een vrouw en kinderen, ook al over een vrolijk Kerstfeest heeft. Voer mij maar af naar een gekkenhuis.’

Toen de klerk Scrooge’s neef uitliet, liet hij tegelijkertijd twee andere mensen binnen. Het waren twee deftige heren met een aangenaam uiterlijk, die nu, met hun hoed in de hand, in Scrooge’s kantoor stonden. Ze droegen boeken en papieren onder hun arm en bogen voor Scrooge.